

Dr. Kutnyányszky Valéria

Dr. Kutnyányszky Valéria 2009 őszén egy hónapot töltött a Kongói Demokratikus Köztársaság területén fekvő Kiwanjában. A bükkösi homeopátiás orvos az Afrikai-Magyar Egyesület (AHU) szervezésében a IV. Önkéntes Orvosi Misszió tagjaként két orvosnő társával segített a háború sújtotta terület rászorulóin. Interjúkban őszintén vall a kongói orvos misszió tapasztalatairól és a kiwanjai menekülttáborban átélt szörnyűségekről.

Milyen indítatásból jelentkezett az orvos misszióra?

Indiában olasz kapcsolatokon keresztül már dolgoztam önkéntesként egy árvaházban. Afrikához pedig mindig is vonzódtam, valójában nem tudom mi okból. Afrikában is dolgoztam már orvosként, igaz nem fekete afrikai területen, hanem Líbiában. Hét évet töltöttem (1988-1995) a magyar vezetőségű tripoli poliklinikán. Mindig is élt bennem a vágy, hogy a fekete kontinensen végezhessék önkéntes munkát, így amikor megláttam az Afrikai-Magyar Egyesület (AHU) felhívását, rögtön jelentkeztem. A kelet-kongói

misszió 2009. szeptember 15-től, október 10-ig tartott.

Az önkéntes munkákat illetően milyen különbség tapasztalható Afrika és India között?

Az első és legfontosabb eltérés, hogy Kongóban a mai napig háború dúl. Ez a konfliktus olyan, mint egy második holokauszt, tulajdonképpen népirtásról van szó. Az utolsó pár évben ugyanis milliókat öltek meg és jelenleg is több százezren kénytelenek menekülttáborokban tengődni. Kongó egy nagyon kemény világ, az életkörülmények még az indiainál is sokkal rosszabbak. Azt, hogy békeben szegénység van, úgy gon-

dolom könnyebb elviselni, mint a háború adta szörnyűségeket.

A kongói tragikus körülményeket tovább súlyosbítja még az is, hogy az árak rendkívül magasak, így az élet is lényegesen drágább, mint Indiában. Azért ilyen drága minden, mert a háború miatt külföldről hozzák be az áruk többségét. Egy üveg ásványvíz durván egy dollárba kerül, ezt nekünk is muszáj volt megvennünk, a csapvíz ugyanis nem iható. Ugyanígy egy liter benzinért is egy dollárt kell fizetni. Óriási egyenlőtlenség tapasztalható az árak és a keresetek között. Egy család – ha egyáltalán van esélye pénzre keresni – kö-

rülbelül negyven dollárból él havonta. Az ország elhagyására pedig esélyük sincs a szerencsétlen embereknek, egyetlen egy útlevelé ugyanis 1000 dollárba kerül.

Hogyan jutottak el Kiwanjába?
Kairóból Entebbe városába repültünk, onnan taxival jutottunk el Uganda fővárosába. Kampalából szintén taxi segítségével értük el a kelet-kongói határt. Sajnos nem volt róla tudomásunk, hogy az átkelő hat órákor „bezár”, átjutni így csak következő nap tudtunk. Miután átkeltünk a határon az ENSZ katonák vártak minket, akik a Kiwanjai menekülttábor mellett fekvő szálláshelyünkre kísérték bennünket. Budapestről Kiwanjába konkrétan három nap alatt jutottunk el.

Milyen körülmények között éltetek és dolgoztak?

Egy helyi protestáns parókián laktunk. A szállás korántsem mondható európai színvonalúnak. A szobák fala például tele volt lyukakkal, az ajtók és ablakok sem záródtak rendesen, az ottani szűnyogháló is többször megvarrtam. Összességében elmondható, hogy nomád körülmények között éltünk. A wc például nem működött. Meleg víz nem volt, örültünk ha egyáltalán hideg víz folyt a csapból, abban mosakodtunk. A meleg víz nem is hiányzott, Afrikában egyébként megszokott, hogy csak hideg víz van. Heti hat napot dolgoztunk, ebből öt napon a környékbeli falvakba mentünk gyógyítani, szombatonként pedig a menekülttáborban élőköt kezeltük. Hagyományos és homeopátiás készítményekkel egyaránt gyógyítottunk. Átlagosan napi 150 beteget láttunk el, de akadt olyan nap is mikor az eső miatt abba kellett hagynunk a gyógyítást, így csak száz beteg tudtunk segíteni. Előfordult viszont az is, hogy napi 300 beteget sikerült ellátnunk. A kint töltött egy hónap alatt összesen körülbe-

lül 4000 beteget gyógyítottunk.

Milyen betegségekkel találkoztatok?

Mindféle normál betegséggel, de rengeteg volt a háború okozta sebesült, és a féreg okozta betegségek. Rengeteg maláriás és leprás beteget is elláttunk. A krónikus megbetegedésekre nem vittünk gyógyszert, hiszen nem segítene az egyhónapos kezelés. A legborzasztóbb az volt, hogy akadt pár olyan beteg is, akiket itthon két nap alatt meg lehetne gyógyítani, ott Kiwanjában viszont esélyük sincs az életben maradásra.

A falubéli emberek hogy fogadták az önkéntes orvosokat?

Teljes mértékben elfogadtak minket. Megbízta bennünk, tisztelték a fehér embereket. Iszonyú tömeg alakult ki mindenhol, ahova gyógyítani mentünk. Több mint száz ember állt sorba fegyelmetten. Becsületre méltó, hogy a tűző napon nyolc óra hosszat álltak sorba. Sötétedésre mindig vissza kellett érniük a szálláshelyre, így soha sem értünk a sor végére.

A kongói tartózkodás ideje alatt Önök is kerültek veszélyhelyzetbe?

Igazából konkrét konfliktusba nem kerültünk. Egyszer lövöldözés alakult ki Kiwanjában,

de az ENSZ katonák biztosítottak minket, és bevitték a bázisra. Nem volt gond mivel az egy teljesen zárt terület volt, az ajtót is be lehetett zárni.

Volt viszont olyan eset, hogy a faluban, ahova gyógyítani mentünk volna lázadást tört ki, így átszervezték az utat és egy másik faluba mentünk rendelni.

A helybéliek tehát mindig a segítettek Önöket?

Egyrészt igen, nagyon segítőkészek és kedvesek az ottani emberek. A helybéli ENSZ vezetés tényleg mindent megtett értünk emberileg és szalmaileg egyaránt. A legtöbb falufőnök is szeretettel fogadott bennünket. Volt olyan eset, hogy a falu vezetője a saját házat adta ki nekünk mikor a falujában lázadás tört ki. Akadt viszont olyan falufőnök is, aki konkurenciának tekintett minket, hiszen mi ingyen adtuk a gyógyszereket, ő pedig az önkéntes orvosok által hátrahagyott készítményeket pénzért árusította a falubelieknek.

Az előbb elmondottak alapján meg kell, hogy kérdezzem: biztonságban érezte magát?

Teljes mértékben biztonságban éreztem magam, én fatalista vagyok. Még két orvosnál kolléga utazott ki rajtam kívül, ők azért többet szorongtak.

A háború okozta lelki sebeket hogyan tudják feldolgozni a Kiwanja környékén élő emberek? Volt alkalma velük ezekről beszélgetni?

Nagy különbséget kell tennünk a falvakban és a menekülttáborban élő emberek között. A vidékiek élnek a maguk életét, mezőgazdasági tevékenységet folytatnak és nagyon szorgalmasak.

Ezt magam is tapasztaltam, hiszen rengeteg kávé, bab, hagyma, manióka és káposzta ültetvényt láttam. E növények többségét saját használatra termelik, a kávéültetvényeken pedig rabszolgaként dolgoznak. A háború természetesen őket is érinti, mégis viszonylag jól élnek.

Lövöldözések itt is előfordulnak, e sokan kényszerültek elhagyni otthonukat, így a menekülttáborba jutottak.

Mi a helyzet a menekülttáborban élőkkel, velük hogyan került kapcsolatba?

Minden nap a menekülttábor előtt mentem el, kezeltük is az ott lakókat. A tábor területén található egy iskola, melyet az ENSZ működtet, párszor egy üres tanteremben láttuk el a kezelésre szoruló betegeket.

A menekülttábor egyébként a katonai bázis előtt fekszik, így itt biztonságban érzik magukat az emberek. Egy vasárnap, amikor nem dolgoztunk bementem a táborba, mert kíváncsi voltam, hogy ezek az emberek konkrétan miért vannak itt, mi történt velük valójában. Felbéreltem egy tolmácsot és elkezdtük beszélgetni az ott élőkkel, a beszélgetést pedig videóra rögzítettem.

Mennyire volt megrázó maga a kongói tartózkodás, illetve a

menekülttáborban átélt események? Nagy bátorság kell ahhoz, hogy az ember bemenjen egy menekülttáborba, ahol biztosra veheti, hogy borzalmakat fog tapasztalni...

A kezelések alatt nem volt idő a beszélgetésre, hiszen minél több embert igyekeztünk ellátni, minél rövidebb idő alatt. Engem viszont nem hagyott nyugodni a kíváncsiság, hogy a menekültek miért és mely területekről kerültek a táborba, illetve mi történt a hátrahagyott családtagjaikkal.

Rettentően megrázó volt a menekülttáborban eltöltött idő, nem is a terepszemle ideje alatt, hiszen akkor arra koncentráltam, hogy a lehető legtöbb információt megszerezsem és rögzítsem. Kezdetnek tettem fel: *Miért vagy itt? Mi történt a családdoddal?*

A válaszokban pedig tragikusabbnál tragikusabb élettörténeteket ismerhettem meg. Egy nő elmesélte, hogy a férjét és három gyermekét megölték a katonák, ő pedig egyedül menekült ide. Egy másik nő ezt felelte kérdéseimre: *a lányomat megerőszakolták, a fiamat elvitték katonának, minket, tízünket odaállítottak a falhoz és sorban kilőttek mindenkit, nem tudom engem miért hagytak életben.* Akadt olyan hölgy is, aki napközben a földjein dolgozott, majd mire hazaért fiát és férjét holtan találta, a katonák megölték őket, házukat pedig kirabolták. Volt olyan menekült, aki látta, hogy lelövik a szomszédjait, erre ő öszteterelte a családját, akikkel az erdőbe rohantak.

A legmegdöbbentőbb számomra az volt, hogy e szörnyűségeket mind kijelentő módon mesélték

el nekem. Mi európaiak nagyon sokat hallunk arról, hogy ilyen és olyan mézszárlás történt Afrika különböző területein, ennyi és annyi embert öltek meg. Ez nem több számunkra, mint egyszerű adathalmaz. A menekülttáborban viszont megtapasztaltam, hogy a számok mögött emberi sorsok és tragikus történetek lakoznak. Ekkor én is rögtön elgondolkodtam azon, mi lenne, ha ezek a dolgok velem és az én családommal történének meg? Akarnék-e egyáltalán tovább élni?

A menekülttábor milyen mértékben tud segítséget nyújtani az ott élőknek, milyen ellátásban részesülnek a rászorulóok?

Érkeznek segélyszállítmányok, mostanában viszont egyre inkább mindenki haza akarja őket szállítani. Az emberek rongyukba járnak, nincs élelmük, teljes mértékben ki vannak szolgáltatva a segélyszállító csomagoknak. Ezekből a csomagokból szándékosan egyre kevesebb érkezik, hogy kényszerítsék őket a hazamenetelre. Ők mégsem akarnak visszatérni otthonukba, hiszen otthon nem éreznék magukat biztonságban. Elmondták, hogy a kormányhadsereg katonái – akiknek őket kellene védeniük – is ellenük fordulnak, mert ki vannak éhezve, a kormány ugyanis nem fizet nekik zsoldot. A háború legnagyobb áldozatai tehát egyértelműen a nők és a gyerekek. Van egy afrikai mondás, mely így szól: *„Ha két elefánt harcol, a fű szenved.”* Kongóban a nők és gyermekek képezik a füvet.

A különböző médiákból és a pécsi Afrika Hét keretében tartott előadásából is tudjuk, hogy hazaérkezése után időt és pénzt nem kímélve teljes erőbedobással azon dolgozott, hogy segítsen a kongói menekülteken. Hogyan zajlott ez pontosan?

A menekülttáboros beszélgetések során sokan jelezték, hogy a kukoricacsuhéból készült kunyhó

beázik az esős évszakok során. Először fel sem tűnt számomra, hogy mi a valódi gond. Egy férfi segélykérése közben esett le a tantusz, aki miközben mélyen a szemembe nézett így szólt: *azt már megszoktuk, hogy éhesen fekszünk le, de azt, hogy három hónapig állva kell aludnunk, mert beesik az eső és beázik a kukoricacsuhéból készült kunyhó, nem bírjuk tovább. E miatt rengetegen öngyilkosok lesznek és meghalnak. Madame, segíts!* Megígértem neki, hogy mikor hazajövök Európába, beszélni fogok a történetükről, elmondom az otthoniaknak, hogy ma, a 21. században élnek emberek ilyen tragikus körülmények közepette. Azt is megfogadtam a férfinak, hogy segíték rajtuk, összegyűjtök annyi pénzt, hogy legyen ponyvájuk, amivel le tudják takarni a kunyhókat.

Hazaérkezésem után egyébként sokszor sírva riadtam fel éjszaka, és arra gondoltam mi lehet a kongóiakkal. Azt hiszem az orvos misszió okozta megrázkódtatások ekkor kerültek igazán felszínre. A misszió alatt ugyanis nem volt időnk megbeszélni és feldolgozni a megrázkódtatásokat, akkor csak arra koncentráltunk, hogy minél több emberen segítsünk. Magyarországon voltam, lelkileg mégis Kiwanjában maradtam. A kongói tolmácsfiúval minden héten beszéltem, ő folyamatosan mondta nekem: *Madame, nagyon nagy a baj, csak Te tudsz itt segíteni, kérlek segíts!*

Ekkor elindítottam a gyűjtési akciót. Nem szeretek szerepelni a médiában, mégis minden lehetőséget kihasználtam, hogy minél több támogatóra tegyek szert. Rengeteget köszönhetek többek között a Pécs TV-nek és a bükkösi embereknek. Rendkívül becsületre méltó az összefogás, amit a falubelieknél tapasztaltam. Mindenki adott egy kicsit. Volt olyan ember, aki másnap nem tudott kenyeret ven-

ni, de mégis adott a kongóiak javára. Az önkormányzat is utalt át nekünk pénzt. A képviselőink egy havi tiszteletdíjukat adományozták nekünk. Az összegyűjtött adományt saját pénzzel kipótoltam és Radnai Csaba segítségével elkezdtem szervezni a pénz kijuttatását.

Mi az, ami átértékelődött Önben a Kongóban megtapasztalt történések után? Másképp éli meg esetleg a hétköznapokat?

Természetesen sok mindent átértékeltem. Leginkább az a szomorú, hogy itthon mindenki panaszkodik, hogy kevés ez, kevés az. Sokan mondják nekem is, hogy Magyarországon is vannak szegények. Én természetesen itthon is ugyanúgy segíték a szegényeknek.

Úgy gondolom, hogy nem értékeljük kellőképpen az európai szociális hálót. Nálunk nem lehet meghalni utcán, mert ha más

nem akkor hajléktalanszállóra vagy kórházba viszik az embert. Létezik az ingyen konyha, a nagyon szegény gyerekek az iskolában ingyen kapnak enni.

A hazaérkezés után még jobban rádöbbentem, hogy mennyit pazarolunk, főleg az étellel kapcsolatban. Szerintem nem vagyunk elég hálásak azért amink van. Minden nap egy órát kellene Kongóban tölteni, és akkor az ember igazán tudná értékelni, hogy mennyi mindene van itthon.

Vállalna más országokban is önkéntes munkát, vissza szeretne menni Kongóba?

Igen, mindenképpen folytatom az önkéntes orvosi tevékenységet. Úgy gondolom, hogy az összes afrikai országban elkél a segítség, de legfőképpen Kelet-Kongóba szeretnék visszajutni. Vannak még egyéb projektek is kilátásban, e téren meglátjuk, mit hoz a jövő. Egyelőre keresem a különböző alapítványokat és egyesületeket, akik afrikai projekteket működtetnek.

Fotó: Kabnár Lajos